

CONVERTIREA - PROCES DE VINDECARE A SINELUI DIVIZAT. EVOLUȚIA LITERATURII ORTODOXE DE CONVERTIRE (1990-2020)

IONUȚ-EUGEN CHIFA

Abstract.

This article explores Orthodox Christian conversion narratives published between 1990 and 2020, interpreting them as testimonies of inner healing and spiritual reintegration. Drawing from Romanian and international sources - ranging from theological syntheses to autobiographical accounts and empirical research - the study argues that conversion is not merely a change of religious affiliation, but a profound existential process of reconstituting the fragmented self within the life of the Church. The analysis identifies recurring themes such as liturgical integration, theological continuity, identity crisis, and communal belonging, and traces how these are framed within pastoral and psychological dynamics. Ultimately, the article proposes an integrative pastoral theology of conversion, in which the Church becomes both a guardian of truth and a therapeutic space for the healing of the human person.

Keywords: *Orthodox conversion, spiritual healing, identity, pastoral theology, religious narratives, ecclesial integration.*

Convertirea religioasă constituie un fenomen complex, cu reverberații profunde asupra identității personale, relației cu divinitatea și a integrării ecleziale. În tradiția ortodoxă, convertirea nu este redusă la o simplă schimbare de apartenență confesională sau adeziune doctrinară, ci este înțeleasă ca metanoia - o transformare radicală a minții și a inimii, un proces duhovnicesc de revenire la plenitudinea comuniunii cu Hristos, printr-o reordonare interioară a persoanei. Metanoia implică o refacere a unității ființei umane, adesea fragmentată de rătăcirii spirituale, confuzii ideologice sau traume existențiale. Astfel, convertirea se configurează nu doar ca o reorientare

intelectuală sau morală, ci ca un act de vindecare teologică a sinelui divizat, prin restaurarea chipului hristic în om și integrarea sa deplină în trupul eclesial al Bisericii.

În contextul teologiei românești contemporane, literatura de specialitate dedicată convertirii la Ortodoxie rămâne, în mod paradoxal, relativ modestă cantitativ, în ciuda creșterii numărului de convertiți în ultimele decenii. Abordările sistematice asupra acestui subiect lipsesc din cursurile de teologie pastorală, iar contribuțiile existente sunt dispersate, fie în interviuri, fie în traduceri ale unor (auto)biografii ale convertiților occidentali. Lipsa unui cadru conceptual coerent în care să fie analizat acest fenomen din perspectivă pastorală și teologică trădează o lacună metodologică în cercetarea românească, dar în același timp indică și un spațiu deschis pentru explorare și articulare teologică a convertirii ca proces terapeutic al mântuirii.

Scopul prezentului demers este de a sintetiza și reinterpreta lucrările relevante publicate între 1990 și 2020 în spațiul ortodox românesc și occidental, identificând o evoluție teologic-pastorală a literaturii dedicate convertirii. Analiza se concentrează pe modul în care aceste texte – fie ele academice, confesionale sau narative – configurează convertirea ca vindecare a rușii lăuntrice a persoanei, fie prin asumarea tradiției patristice, fie prin integrarea experienței duhovnicești personale în cadrul liturgic și comunitar al Ortodoxiei. Această abordare permite o înțelegere nuanțată a convertirii ca fenomen eclesiologic, antropologic și soteriologic, și propune o relectură pastorală a textelor existente în cheia refacerii unității interioare a omului în Hristos.

În spațiul teologic românesc, una dintre cele mai articulate încercări de abordare a convertirii dintr-o perspectivă integrativă - biblică, teologică și psihologică - aparține părintelui Ioan Bunea. Textele sale, reunite în volumul *Din galeria marilor convertiți*¹, îngrijit de părintele Stelian Tofană, oferă un cadru de reflecție sistematic asupra sensului convertirii creștine, într-o manieră care transcende simpla relatare a unor biografii spirituale. În primul capitol al lucrării, intitulat sugestiv *Sensul convertirii creștine*², părintele Bunea formulează o hermeneutică a convertirii centrată pe reînnoirea ființei umane în Hristos și pe refacerea comuniunii eclesiale ca spațiu de vindecare. Prin articularea convertirii dintr-o perspectivă biblică, teologică și psihologică, autorul conturează un parcurs de transformare lăuntrică, în care ruptura sinelui provocată de presiunile lumii căzute este depășită prin reconstituirea unității interioare în cadrul vieții ecleziale.

¹ Ioan BUNEA, *Din galeria marilor convertiți: medalioane*, coll. *Bibliotheca Theologica* 6, ediție îngrijită „In memoriam” de Stelian Tofană, Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca, 1998.

² I. BUNEA, *Din galeria marilor convertiți*, pp. 11-28.

Părintele Bunea propune o clasificare a tipologiilor de convertire și a etapelor acestui proces, punând accent pe factorii determinanți ai convertirii, atât de ordin spiritual (căutarea Adevărului, nevoia de sens, întâlnirea cu un model duhovnicesc), cât și psihologic (crize identitare, conflicte morale, rupturi familiale)³. De asemenea, relevă importanța unui cadru pastoral conștient și adaptat nevoilor convertitului, care să nu se limiteze la transmiterea de conținut doctrinar, ci să însoțească procesul terapeutic al restaurării persoanei. Astfel, contribuția sa depășește domeniul dogmatic, intrând în registrul unei antropologii teologice aplicate, în care convertirea este văzută ca răspuns al omului la harul chemării dumnezeiești, dar și ca lucrare a Bisericii în slujba vindecării sufletului rănit.

O altă contribuție semnificativă în conturarea unei teologii narative a convertirii este oferită de Mihai Copăceanu, în volumul *Ortodoxie la Oxford: „Te-am găsit, Doamne!”*⁴. Lucrarea conține douăsprezece interviuri cu englezi convertiți la Ortodoxie, dar și o introducere care prezintă contextul istoric și confesional al dezvoltării Ortodoxiei în spațiul britanic⁵. În această introducere, autorul propune o sinteză a celor mai frecvente motive psihologice ale convertirii religioase, pornind de la literatura de specialitate din domeniul psihologiei religiei⁶. Clasificarea acestor factori - care include, între altele, nevoia de coerență existențială, fascinația pentru Tradiția vie, căutarea autorității spirituale și a unei comunități liturgice autentice - permite o înțelegere mai nuanțată a convertirii ca proces de reconstrucție identitară. Interviurile oferă exemple vii ale modului în care convertirea răspunde unei tensiuni lăuntrice resimțite de convertiți ca sciziune între valorile asumate cultural și foamea de adevăr revelat.

Din aceeași categorie face parte volumul coordonat de Paul Siladi, *Ortodoxia în Occident: 10 convertiri*⁷, care adună o serie de interviuri realizate cu intelectuali convertiți la Ortodoxie, în cadrul emisiunii de radio „Renașterea”. Acest volum își are importanța nu doar prin conținutul confesional al interviurilor, ci mai ales prin contextualizarea culturală a convertirii. Paul Siladi nu propune o teorie a convertirii, ci o cartografiere a tensiunilor și atracțiilor resimțite de oamenii formați în contexte occidentale postmoderne față de Tradiția ortodoxă. Interviurile reliefează caracterul transformator al întâlnirii cu Ortodoxia, nu în sens ideologic, ci printr-un parcurs experiențial de regăsire, regândire și reechilibrare interioară.

³ I. BUNEA, *Din galeria marilor convertiți*, pp. 16-28.

⁴ Mihai COPĂCEANU, *Ortodoxie la Oxford: Te-am găsit, Doamne! mărturiile a 12 englezi convertiți la Ortodoxie*, Deisis, Sibiu, 2010.

⁵ M. COPĂCEANU, *Ortodoxie la Oxford*, pp. 7-15.

⁶ M. COPĂCEANU, *Ortodoxie la Oxford*, pp. 15-20.

⁷ Paul-Bogdan SILADI, *Ortodoxia în Occident: 10 convertiri*, coll. *Mari teologi ai secolului XX* 4, *Renașterea*, Cluj-Napoca, 2014.

Aceste lucrări constituie, luate împreună, o etapă incipientă, dar semnificativă în emergența unei literaturi ortodoxe românești despre convertire care nu doar documentează cazuri particulare, ci propune un cadru teologic și pastoral de interpretare a convertirii ca eveniment al vindecării sinelui. Deși nu se constituie încă într-un corpus sistematic, ele oferă un fundament hermeneutic necesar dezvoltării unei reflecții teologice aplicate, în care actul convertirii nu este tratat ca o simplă trecere instituțională, ci ca o refacere a unității lăuntrice prin asumarea credinței ortodoxe în integralitatea ei – dogmatică, liturgică, duhovnicească și comunitară.

O etapă semnificativă în dezvoltarea literaturii ortodoxe de convertire în România este marcată de inițiativa Editurii Doxologia, care, începând cu anul 2019, a lansat colecția *Apologetica*, în cadrul căreia s-a conturat seria *Convertiri*. Această colecție are meritul de a aduce în prim-plan o serie de mărturii personale ale unor convertiți occidentali, publicate în limba română, oferind cititorului ortodox român o deschidere spre dinamica convertirii dincolo de spațiul autohton. Primul volum al seriei, *Întâlnirea mea cu Hristos. Interviu cu occidentali convertiți la Ortodoxie*⁸, îngrijit de Raluca Prelipceanu, reunește 29 de interviuri care dezvăluie varietatea motivațiilor convertirii, de la căutarea sensului într-o lume secularizată, la fascinația față de mistica liturgică și de viața duhovnicească a Bisericii Răsăritene. Aceste mărturii conturează un peisaj viu al convertirii ca traseu inițiat interior, dar și ca încercare de înrădăcinare într-un ethos comunitar diferit de cel al originii.

Deși orientarea editorială a volumului este preponderent apologetică, iar interviurile se focalizează uneori mai mult pe argumentația doctrinară decât pe procesul existențial al convertirii, cartea contribuie la articularea unei tipologii narative a convertitului ortodox contemporan. În același sens, un volum de excepție este *Mărturia unui călugăr ortodox*⁹ – convorbirile jurnalistului Jean-Claude Noyé cu părintele Placide Deseille. Convertit din tradiția catolică și format în școala monastică cisterciană, părintele Deseille oferă un exemplu al convertirii ca „transfuzie spirituală”, în care elementele de continuitate și discontinuitate între tradițiile creștine sunt mediate prin experiența directă a harului și printr-o asimilare treptată a ethosului ortodox. Mărturia sa este cu atât mai relevantă cu cât oferă și o perspectivă istorică asupra modului în care Ortodoxia s-a înculturat în spațiul francez, devenind un pol viu de atracție pentru mulți intelectuali și căutători ai adevărului.

⁸ Raluca-Gabriela PRELIPCEANU, *Întâlnirea mea cu Hristos: interviuri cu occidentali convertiți la Ortodoxie*, coll. *Apologetica* 1, Doxologia, Iași, 2019.

⁹ Placide DESEILLE, *Mărturia unui călugăr ortodox: convorbiri cu Jean Claude Noyé*, trad. de Felicia Dumas, Doxologia, Iași, 2011.

Un alt filon important al literaturii de convertire îl constituie mărturiile provenite din experiența comunității Bisericii Evanghelice Ortodoxe din America, în frunte cu părintele Peter Gillquist. În volumele *Întoarcerea acasă*¹⁰ și *Cum am devenit ortodox*¹¹, Gillquist descrie nu doar itinerariul personal al convertirii, ci mai ales dinamica unui proces comunitar de tranziție spirituală, în care întreaga structură eclesială protestantă este orientată către Biserica Ortodoxă. Cartea reliefează dificultățile pastorale, rezistențele instituționale, dar și intuițiile teologice care au ghidat acest parcurs. În plan pastoral, aceste mărturii evidențiază lipsa unei infrastructuri coerente de primire a convertiților din partea anumitor jurisdicții ortodoxe, dar și deschiderea misionară a Patriarhiei Antiohiei, care a reușit să valorifice această oportunitate ca o expresie a Bisericii în mers.

Un alt exemplu relevant este volumul *Uimit de Hristos*¹², semnat de părintele James Bernstein. Spre deosebire de relatările comunitare ale lui Peter Gillquist, această lucrare aduce în prim-plan dimensiunea biblică și catehetică a convertirii, oferind o mărturie personală înrădăcinată în reflecție scripturală și în efortul de articulare teologică a drumului spre Ortodoxie. În acest caz, convertirea este descrisă ca o tensiune interioară între apartenența la tradiția iudaică și dorința profundă de a găsi împlinirea în Hristos, tensiune care este rezolvată în cadrul liturgic și doctrinar al Ortodoxiei. Încă o dată, convertirea apare ca un act de reintegrare a sinelui fragmentat, dar și ca un proces pedagogic de discernere, care presupune efort, răbdare și o comunitate care să susțină acest travaliu interior.

Pe un registru mai polemic și apologetic se înscriu lucrările lui Matthew Gallatin (*Însetând după Dumnezeu*¹³) și Frank Schaeffer (*Dans de unul singur*¹⁴), ambele traduse în română. Ele reflectă o tipologie aparte a convertitului: convertitul-fundamentalist, care rupe cu vehemență trecutul său confesional și asumă o atitudine militantă în favoarea Ortodoxiei. Acest tip de discurs, deși poate părea inadecvat unei pedagogii ecleziale mature, oferă totuși indicii valoroase despre dimensiunea pasională și identitară a convertirii – mai ales în contexte în care conflictul religios sau deziluzia față de instituțiile religioase anterioare joacă un rol catalizator. Convertirea apare

¹⁰ Peter E. GILLQUIST, *Întoarcerea acasă: de ce se convertesc clericii protestanți la Ortodoxie*, trad. de Adina Moldovan, Ecclesiast, Sibiu, 2011.

¹¹ Peter E. GILLQUIST, *Cum am devenit ortodox: o călătorie înspre credința creștină primară*, trad. de Ioan-Tănase Chiș, Reîntregirea, Alba Iulia, 2016.

¹² James BERNSTEIN, *Uimit de Hristos: călătoria mea de la Iudaism la Ortodoxie*, coll. *Apologetica* 4, trad. de Dragoș Dăscă și Vasile Bîrzu, Doxologia, Iași, 2021.

¹³ Matthew GALLATIN, *Însetând după Dumnezeu. De la rătăcirile protestante la adevărul Ortodoxiei*, coll. *Colecția de convertiri*, trad. de Tatiana Petrache, Egumenița, Galați, 2005.

¹⁴ Frank SCHAEFFER, *Dans de unul singur: căutarea credinței ortodoxe în era falselor religii*, trad. de Marian Sorin Rădulescu, Reîntregirea, Alba Iulia, 2016.

aici mai puțin ca vindecare și mai mult ca delimitare, însă chiar și în aceste cazuri, regăsirea unei coerențe interioare prin Biserică și prin Adevărul revelat rămâne un scop implicit.

În contrast cu aceste tipologii reactive, mărturia lui Klaus Kenneth (*Două milioane de kilometri în căutarea Adevărului*¹⁵, *De ce sunt ortodox*¹⁶) exprimă modelul convertitului transconfesional, itinerant spiritual, care a trecut prin multiple tradiții și forme de credință înainte de a găsi în Ortodoxie un „loc teologic” de stabilizare a identității. Cartea sa subliniază rolul decisiv al întâlnirii cu părintele Sofronie Saharov și al experienței liturgice ortodoxe, ceea ce confirmă faptul că vindecarea sinelui divizat se realizează, în cazul său, prin relație personală cu un părinte duhovnicesc și prin imersiunea profundă în mistagogia cultului ortodox.

Toate aceste mărturii, variate ca origine și intensitate, converg spre o înțelegere comună a convertirii ca proces de restaurare a sinelui – fie prin asimilare liturgică, fie prin reconciliere identitară, fie prin integrare eclesială. Într-o epocă în care fragmentarea omului postmodern atinge cote alarmante, literatura de convertire propune, implicit, o cale de reintegrare: întoarcerea la plenitudinea vieții bisericești, trăită în comuniune, în adevăr și în efortul constant al îndumnezeirii.

Această orientare către vindecarea personală prin experiență comunitară și prin asumarea unei tradiții vii își găsește o continuare firească în cele mai recente mărturii publicate în spațiul ortodox românesc și internațional. Acestea deplasează treptat accentul de la simpla relatare confesivă la o reflecție mai profundă asupra dinamicii integrării și asupra provocărilor pastorale concrete cu care se confruntă convertiții în procesul lor de maturizare duhovnicească. În mod deosebit, literatura ortodoxă de convertire din ultimele două decenii reflectă tot mai clar dimensiuni ale convertirii care depășesc sfera strict personală și pătrund în zona tensiunilor sociale, a marginalizării culturale și a nevoii de asumare eclesială. Astfel, mărturiile recente nu doar completează tabloul tipologiilor de convertiți, ci permit o abordare integrată a convertirii ca proces de vindecare pastorală a rupturilor provocate de contextul familial, confesional sau comunitar.

Volumul *Călăuzit de iubirea Sa*¹⁷, semnat de părintele Gordon Walker – fost episcop în cadrul Bisericii Evanghelice Ortodoxe din America – oferă o perspectivă de interior asupra frământărilor duhovnicești și dificultăților concrete întâmpinate de un convertit în drumul său spre Ortodoxie. Cartea

¹⁵ Klaus KENNETH, *Două milioane de kilometri în căutarea Adevărului: lungul meu drum spre credință*, trad. de Raluca Todorel, Agnos, Sibiu, 2011.

¹⁶ Klaus KENNETH, *De ce sunt ortodox*, trad. de Raluca Todorel, Editura Siluana, Făurei, 2020.

¹⁷ Gordon T. WALKER, *Călăuzit de iubirea Sa: convertirea unui pastor evanghelic la Ortodoxie* (eds. Philip Walker și Andrew Attaway), coll. *Apologetica* 2, trad. de Adela Lungu, Doxologia, Iași, 2020.

nu se limitează la relatarea biografică, ci devine un veritabil ghid pastoral, în care sunt formulate recomandări explicite pentru Biserica Ortodoxă privind modul în care ar trebui să răspundă noilor convertiți: prin deschidere, acompaniere liturgică, și mai ales prin crearea unui cadru comunitar capabil să ofere convertitului un „acasă” duhovnicesc autentic. Walker accentuează importanța unei pastorații personalizate, centrate pe discernământ, pe întâlnirea duhovnicească reală, și nu pe simpla conformare la o structură instituțională.

Această dimensiune a ruperii și a căutării unui nou centru de stabilitate este prezentă și în cartea *Cum n-oi mai fi pribeag*¹⁸, a lui Mihai Oară – fost pastor baptist român convertit în diaspora americană. Deși se încadrează formal în genul autobiografiei de convertire, lucrarea sa aduce în atenție o temă esențială din perspectivă pastorală: durerea respingerii din partea familiei și a comunității de origine. Această formă de ruptură, uneori subtilă, alteori violentă, poate determina convertitul să trăiască experiența convertirii nu doar ca pe o revelație, ci și ca pe o formă de exil. Din această perspectivă, convertirea este în același timp ieșire și înstrăinare, dar și căutare a unei integrări ecleziale care să aline această durere. Cartea lui Oară aduce astfel în atenție nevoia urgentă de dezvoltare a unei pastorații a marginalității, care să recunoască traumele nevăzute ale convertirii și să creeze contexte liturgice și relaționale de reintegrare și vindecare.

Într-o altă direcție, dar în același registru academic, se înscrie volumul coordonat de Rico Vitz, *Întoarcerea spre Răsărit: filosofi contemporani și credința creștină veche*¹⁹, care reunește mărturiile a 16 filosofi convertiți la Ortodoxie. Acest volum reprezintă un exemplu rar de convertire intelectuală colectivă, în care motivațiile nu sunt de ordin confesional, afectiv sau cultural, ci apar ca rezultatul unui proces rațional și metafizic de interogare a adevărului. Convertirea este aici văzută ca răspuns la criza epistemologică a modernității și ca o redescoperire a unei tradiții capabile să reconcilieze gândirea cu viața, rațiunea cu rugăciunea, logosul cu harul. Textele din acest volum indică faptul că vindecarea sinelui divizat în cazul acestor convertiți se realizează mai puțin prin ruptură emoțională și mai mult prin depășirea disonanței între reflecția filozofică și practica religioasă, ceea ce reîntemeiază o unitate pierdută între spirit și suflet, între cunoaștere și credință.

În fine, lucrarea teologului și psihologului Constantin Iulian Damian, *Convertirea în contextul noilor mișcări religioase*²⁰, aduce o contribuție

¹⁸ Mihai OARĂ, *Cum n-oi mai fi pribeag: o călătorie prin țări, culturi, sisteme politice și credințe*, Renașterea, Cluj-Napoca, 2017.

¹⁹ Rico VITZ, *Întoarcerea spre răsărit: filosofi contemporani și credința creștină veche*, trad. de Mihai-Silviu Chirilă, Renașterea, Cluj-Napoca, 2015.

²⁰ Constantin-Iulian DAMIAN, *Convertirea în contextul noilor mișcări religioase: spălarea creierului, manipulare, influență socială*, Astra Museum, Sibiu, 2014.

importantă mai ales în ceea ce privește clasificarea motivelor și a tipurilor de convertire. Deși accentul cade pe convertirea către alte confesiuni decât Ortodoxia, volumul oferă un aparat conceptual valoros, prin analiza atitudinilor psihologice ale convertiților, a crizelor identitare și a influenței mediului social și cultural asupra deciziei de convertire. Cartea lui Damian se dovedește utilă în construirea unui cadru analitic pentru înțelegerea convertirii ca proces treptat, influențat de o varietate de factori - de la nevoia de apartenență și sens, până la conflicte interioare generate de disonanțe etice, culturale sau spirituale.

Toate aceste mărturii și lucrări conturează treptat o reflecție teologică și pastorală mai profundă asupra convertirii, în care ideea de vindecare a sinelui capătă contur concret. Convertirea nu mai este înțeleasă ca o schimbare abstractă, ci ca o experiență vie, care se desfășoară în contexte reale: prin integrarea în comunități liturgice, prin reconstruirea echilibrului interior după tensiuni spirituale sau familiale, ori prin apropierea conștientă de Tradiția Ortodoxă, percepută ca răspuns la neliniștile lumii de azi. Acest tip de abordare deschide calea spre o teologie pastorală a convertirii, capabilă să ofere răspunsuri sensibile și bine întemeiate celor care se află în căutarea unei ancorări duhovnicești autentice.

Această deschidere către abordări interdisciplinare și experiențiale este dublată, în spațiul internațional, de apariția unor lucrări fundamentale care cercetează dinamica convertirii din perspectivă sociologică, psihologică și teologică, consolidând percepția convertirii ca act de vindecare integrală a persoanei în orizontul Bisericii. Vom analiza în continuare aceste contribuții din literatura internațională, pentru a înțelege modul în care Ortodoxia răspunde astăzi, în plan global, setei de întregire a omului divizat.

La nivel internațional, cercetarea fenomenului convertirii la Ortodoxie a cunoscut o evoluție semnificativă în ultimele trei decenii, printr-o serie de lucrări care oferă perspective analitice și empirice asupra procesului de convertire, îndeosebi în contextul occidental. Deși nu întotdeauna formulate din interiorul teologiei ortodoxe, aceste contribuții subliniază cu claritate faptul că trecerea către Ortodoxie este adesea motivată de o criză a identității spirituale, de nevoia stringentă de stabilitate teologică și de căutarea unei comunități care să ofere o experiență religioasă autentică și integratoare. Convertirea este, în acest sens, înțeleasă ca un proces de reconfigurare a sinelui și de vindecare a fragmentării antropologice provocate de cultura postmodernă, secularizarea agresivă și epuizarea paradigmelor confesionale occidentale.

Lucrarea lui Oliver Herbel, *Turning to Tradition: Converts and the Making of an American Orthodox Church*²¹, oferă o sinteză remarcabilă

²¹ Rev D. Oliver HERBEL, *Turning to Tradition: Converts and the Making of an American Orthodox Church*, Oxford University Press, 2013.

a modului în care converțiții au contribuit activ la renașterea Ortodoxiei în spațiul american. Herbel nu analizează doar experiențele personale ale converțiților, ci și impactul lor eclesiologic și misionar asupra structurilor ortodoxe existente. În perspectiva sa, convertirea devine o formă de „act fondator”, o inițiativă de reconstrucție a tradiției în mediul post-creștin al Statelor Unite. Astfel, convertitul nu este un simplu beneficiar al Bisericii, ci un co-lucrător în lucrarea de reșezare a Tradiției în context contemporan, ceea ce presupune o vindecare nu doar personală, ci și comunitară, la nivelul memoriei eclesiale.

Această dimensiune comunitară este accentuată și în lucrarea lui Alexei D. Krindatch, *The Orthodox Church Today. A National Study of Parishioners and the Realities of Orthodox Parish Life in the USA*²². Studiul, realizat pe parohii aparținând atât Bisericii Ortodoxe Grecești, cât și Bisericii Ortodoxe din America (OCA), evidențiază percepțiile credincioșilor – inclusiv ale converțiților – cu privire la viața parohială. Unul dintre rezultatele notabile ale cercetării este constatarea faptului că parohiile care includ converțiți tind să manifeste o mai mare deschidere pastorală, o implicare sporită în cateheză, în misiune și în dinamica liturgică. Aceasta indică faptul că procesul convertirii nu este doar o experiență individuală de vindecare, ci și un catalizator al reînnoirii vieții comunitare, într-o Biserică adesea încorsetată de etnicism sau rutinizare.

La nivelul experienței personale, lucrarea *Come and See!*²³ de Theodore Bobosh aduce o abordare pastorală concretă: autorul analizează răspunsurile a 55 de converțiți la Ortodoxie, privind motivațiile convertirii și dificultățile întâmpinate în procesul de integrare. Rezultatele confirmă faptul că vindecarea sinelui divizat nu se produce automat prin simpla aderare la Ortodoxie, ci necesită o reală însoțire pastorală, un proces de reînvățare spirituală și o asumare treptată a unei noi identități eclesiale. Printre dificultățile frecvente amintite se numără: bariera lingvistică, lipsa unei cateheze profunde, diferențele culturale dintre converțiți și credincioșii nativi, precum și experiența marginalizării implicite. Aceste constatări relevă nevoia unei pastorații integrative care să vadă convertirea nu doar ca „finalul” unui drum, ci ca începutul unei noi maturizări duhovnicești în interiorul Trupului lui Hristos.

Joseph David Huneycutt, în volumul său cu titlu simbolic *One Flew Over the Onion Dome*²⁴, propune o perspectivă narativă și autoironică asu-

²² A. KRINDATCH, „The Orthodox Church Today - A National Study of Parishioners and the Realities of the Orthodox Parish Life in the USA”, în: (12 martie 2021), OSF, <<https://osf.io/cdxnh/>>.

²³ Theodore BOBOSH (ed.), *Come and See! Encountering the Orthodox Church*, Orthodox Church of America, 1983.

²⁴ Joseph David HUNEYCUTT, *One Flew Over the Onion Dome: American Orthodox Converts, Retreads & Reverts*, coll. *Orthodoxy and Missions Series 2*, St Vladimir's Seminary Press, 2018.

pra convertirii, explorând motivele pentru care tot mai mulți occidentali sunt atrași de Ortodoxie. Cartea sa este valoroasă prin caracterul său confesiv și prin capacitatea de a reflecta asupra tensiunilor și iluziilor pe care unii convertiți le proiectează asupra Ortodoxiei. Huneycutt avertizează asupra pericolului de idealizare a Bisericii Ortodoxe și sugerează că adevărata convertire presupune deconstrucția idolilor religioși și asumarea realistă a vieții eclesiale - cu frumusețea și fragilitățile sale. Astfel, convertirea este înțeleasă ca un drum paradoxal: simultan entuziast și sobru, eliberator și anevoios, în care unitatea sinelui se reconstruiește nu prin evadare, ci prin înrădăcinare și răbdare.

Un aport remarcabil la înțelegerea convertirii la Ortodoxie în contextul american îl aduce și cercetătoarea Amy Slagle, prin lucrarea sa *The Eastern Church in the Spiritual Marketplace: American Converts to Orthodox Christianity*²⁵. Cartea este rezultatul unei cercetări calitative riguroase, bazată pe interviuri și observație participativă, în care Slagle analizează Ortodoxia nu doar ca instituție, ci ca „experiență simbolică și corporală” trăită de convertiți în confruntare cu modernitatea religioasă pluralistă. Perspectiva sa antropologică evidențiază faptul că mulți dintre convertiții americani caută în Ortodoxie o formă de sacralitate tangibilă, întrupată în gesturi, rituri și spații liturgice, ca răspuns la secularizarea afectivă a mediului protestant sau post-protestant. În această viziune, convertirea apare ca o restaurare a corpului eclesial interiorizat, un drum de vindecare a alienării spirituale prin reîntruparea în Tradiția Ortodoxă.

Slagle atrage de asemenea atenția asupra „tensiunii dintre familiaritate și alteritate” trăite de convertiți - o tensiune generată de confruntarea cu limbajul liturgic necunoscut, cu practicile ascetice și cu structurile eclesiale ierarhice, care, în ciuda fascinației inițiale, pot deveni obstacole în procesul de integrare. Ea subliniază că convertirea nu este niciodată un eveniment instantaneu, ci un proces gradual, adesea anevoios, în care convertitul internalizează treptat ethosul ortodox, învățând să trăiască într-o logică diferită a timpului, a comuniunii și a mântuirii. Contribuția ei este esențială pentru înțelegerea dinamicii simbolice și corporale a convertirii, oferind o corectivă pastorală utilă pentru Bisericile care primesc convertiți: accentul trebuie să cadă nu doar pe predarea dogmatică, ci și pe mistagogia trăită, pe integrarea afectivă și pe susținerea duhovnicească a drumului interior.

Prin această abordare, Amy Slagle se alătură vocilor care susțin că Ortodoxia nu este doar un spațiu teologic al adevărului, ci și un cadru terapeutic al întrupării, în care convertitul regăsește un limbaj simbolic care îl

²⁵ Amy SLAGLE, *The Eastern Church in the Spiritual Marketplace: American Conversions to Orthodox Christianity*, Cornell University Press, 2011.

reintegrează în propria umanitate. Astfel, cercetarea sa completează în mod semnificativ literatura internațională asupra convertirii, întărind convingerea că acest fenomen trebuie înțeles pastoral nu doar în termenii aderării confesionale, ci ca vindecare integrală a rupturii dintre trup, suflet și comunitate.

Această convergență între mărturii, cercetări empirice și reflecții teologice confirmă că actul convertirii, în variatele sale forme și motivații, rămâne în esență o chemare la restaurarea plenitudinii persoanei în Hristos, în inima vie a Bisericii.

Această înțelegere a convertirii ca parcurs existențial gradual este teoretizată în mod exemplar de Lewis Rambo, unul dintre cei mai importanți psihologi ai religiei. În lucrarea sa *Understanding Religious Conversion*²⁶, Rambo propune o schemă în șapte etape a procesului de convertire, care integrează factori interni (motivații personale, conflicte interioare) și externi (context social, influența unui mediator spiritual, crize de viață). El dezvoltă ulterior aceste idei în *The Oxford Handbook of Religious Conversion*²⁷, coordonând un volum colectiv interdisciplinar care tratează convertirea din perspective teologice, antropologice, sociologice și psihologice. Deși aceste lucrări nu vizează exclusiv convertirea la Ortodoxie, ele oferă un cadru metodologic fertil pentru înțelegerea convertirii ca proces de trecere, integrare și consolidare identitară, toate subsumate unui itinerar de restaurare spirituală.

Literatura internațională de convertire reflectă o preocupare tot mai amplă pentru înțelegerea convertirii ca drum de vindecare - o mișcare de la discontinuitate la sens, de la criză la împăcare, de la înstrăinare la apartenență. Această tendință confirmă și completează direcțiile identificate în literatura ortodoxă românească, oferind o platformă amplă de reflecție teologică și pastorală asupra convertirii contemporane ca fenomen spiritual și eclesial complex.

Această convergență între mărturii, analize și cadre conceptuale ne permite, în final, să reevaluăm convertirea nu doar ca schimbare religioasă, ci ca eveniment terapeutic care are nevoie de asumare pastorală lucidă și de însoțire duhovnicească matură. Vom analiza în încheiere cum această literatură, atât românească cât și internațională, contribuie la formularea unei viziuni integrative asupra convertirii ca proces de restaurare a omului în Biserică.

Literatura ortodoxă de convertire publicată între 1990 și 2020, atât în spațiul românesc, cât și internațional, evidențiază tot mai clar faptul că actul convertirii nu poate fi redus la o simplă mutație confesională, ci trebuie înțeles ca un proces existențial de vindecare a sinelui divizat. În spa-

²⁶ Lewis Ray RAMBO, *Understanding Religious Conversion*, Yale University Press, New York, 1993.

²⁷ Lewis R. RAMBO, Charles E. FARHADIAN (eds.), *The Oxford Handbook of Religious Conversion*, coll. *Oxford Handbooks*, Oxford University Press, Oxford, New York, 2014.

tele fiecărei convertiri stă o tensiune profundă - între adevăr și căutare, între apartenență și înstrăinare, între moștenire și renaștere - care generează un travaliu spiritual ce implică întregul spectru al ființei: intelectual, afectiv, liturgic și comunitar.

Textele analizate arată că, indiferent de profilul convertitului - intelectual, fundamentalist, mistagogic sau marginalizat -, Ortodoxia este percepută ca spațiu de întregire, ca Tradiție vie capabilă să răspundă setei de unitate interioară și stabilitate ontologică a omului contemporan. Această sete se manifestă în forme variate: fie ca reacție la deziluzia modernității religioase, fie ca nevoință de regăsire duhovnicească, fie ca aspirație către o comunitate sacramentală profundă.

Convergența dintre mărturiile personale (Gillquist, Kenneth, Walker), reflecțiile teologice (Bunea, Copăceanu), analizele antropologice (Slagle), studiile sociologice (Krindatch) și modelele psihologice (Rambo) contribuie la articularea unei viziuni tot mai coerente asupra convertirii ca itinerar terapeutic și inițiativ. Ortodoxia apare nu ca un „refugiu ideologic”, ci ca taina unei vindecări eclesiale, în care persoana se reconfigurează prin participare liturgică, asceză comunitară și întâlnire duhovnicească. Convertitul nu este, astfel, doar un „venit din afară”, ci o figură a căutătorului rănit care își află restaurarea în comuniune.

Această literatură ne oferă o resursă neexploată suficient în teologia pastorală: un corpus viu de mărturii și analize care pot ghida reflecția și practica Bisericii în întâmpinarea convertirilor. Tocmai de aceea, înțelegerea convertirii ca vindecare a sinelui divizat nu este doar o temă de studiu, ci o chemare pastorală urgentă la construirea unor spații reale de integrare, însoțire și maturizare duhovnicească.

În cele din urmă, această perspectivă deschide drumul spre o teologie a convertirii în care Biserica nu se prezintă doar ca păstrătoare a adevărului, ci ca loc tainic al restaurării persoanei în Hristos - o Biserică nu doar adevărată, ci și vindecătoare.